

Anselm Grün, Ons verlangen en God

Uit: God ervaren, Uitgeverij Lannoo / Ten Have, Tielt/Kampen 2001

(48) Mensen klagen steeds weer dat ze van God niet zomaar iets merken. God zou zich hebben teruggetrokken. Zij willen een intensere relatie met God, maar God schijnt hun oneindig ver. Dan moedig ik hen aan om in contact te komen met hun verlangen. In hun verlangen kunnen zij het spoor van God in hun hart waarnemen. En dat spoor zal eens weer tot de ervaring van God leiden. Een manier om met het eigen verlangen in contact te komen, zou erin kunnen bestaan de hand op het hart te leggen. Dan kan men merken wat er aan verlangens in het hart opstijgt. Dat zijn de verlangens naar relatie, naar liefde die het hart doorstroomt, naar de God die het hart tot rust brengt. Ook als ze God niet waarnemen, kunnen ze toch het verlangen voelen om Gods liefde te mogen ervaren. (49) Door met hun verlangen in contact te komen, krijgen ze een vermoeden van Gods aanwezigheid in hun hart. Het verlangen heeft God in hun ziel verankerd, om daar aan te leggen. Het is de open deur waardoor God bij ons, mensen, binnentreedt.

Er zijn tegenwoordig veel zoekende mensen die goed aanvoelen dat de moderne prestatie maatschappij hun verlangen niet kan stillen (...) In de geschiedenis van de kerk zijn er vooral twee theologen geweest die de roep van het menselijke verlangen hebben gehoord en er in hun geschriften steeds weer op terugkwamen: Augustinus en Bernard van Clairvaux.

Augustinus heeft in alles waar de mens hartstochtelijk naar zoekt het menselijke verlangen ontdekt. En hij heeft dat verlangen ook teruggevonden in de ontevredenheid die toen, net als nu, veel mensen kenmerkte. En Augustinus krijgt er niet genoeg van de mensen op het eigenlijke einddoel van hun verlangen te wijzen: 'Niets is genoeg voor jou, ziel, tenzij Hij die jou geschapen heeft. Wat je ook grijpt: het wordt waardeloos, omdat alleen Hij jou kan voldoen, die jou naar zijn beeld geschapen heeft.' Als we iets willen vasthouden wat niet aan God beantwoordt, wordt het in onze handen smakeloos en duf. Ons hart zal altijd onrustig blijven tot het rust vindt in God.

Bernard van Clairvaux heeft de mens in zijn tijd heel precies geobserveerd. Net als Augustinus ontdekt ook hij in het begerige streven naar steeds maar meer het zoeken naar God: 'Ieder met verstand begaafd wezen heeft van nature de drang steeds meer te willen van hetgeen het voor waardevol en nastrevenswaard houdt. Het is met niets tevreden, zodra het iets ontdekt wat nog voortreffelijker is en hem nog ontbreekt. (50) Je vindt mensen die al met veel goederen en bezittingen bedacht zijn en toch nog dag na dag akker bij akker voegen en in grenzeloze hebzucht de grenzen steeds verder opschuiven. Je kunt mensen zien die in koningshuizen en in grote paleizen wonen en toch dagelijks langs huizen rijden, rusteloos steeds weer iets anders bouwen en afbreken, hoekige gebouwen door ronde vervangen en ronde door hoekige.'

Die bevindingen van Bernard gelden ook tegenwoordig voor veel mensen, die steeds meer willen en toch nooit tevreden zijn. Ook in de onverzadigbare geldingsdrang, die naar steeds hogere posities streeft, toont zich dat rusteloze dringen dat nooit vervult, maar eerder vermoeit. Wij zullen onze verlangens als mensen nooit kunnen stillen door steeds nieuwe sensaties achterna te lopen. Daarom moeten we proberen al onze wensen met de geest te overdenken en te doorzien. We moeten onze wensen volledig uitdenken, tot het einde. Dan zullen we inzien dat God uiteindelijk het doel van al onze wensen en verlangens is. En alleen in God komt onze onrustige geest tot rust.

In onze tijd heeft Ernesto Cardenal het verlangen van de mens serieus genomen en indringend beschreven: 'In de ogen van alle mensen woont een onstilbaar verlangen. In de pupillen van mensen van alle rassen, in de blik van kinderen en grijsaards, van moeders en liefhebbende vrouwen, in de ogen van de politiemans en van de bediende, de avonturier en de moordenaar, van de revolutionair en de dicator en in die van de heiligen: in alle woont dezelfde vonk van onstilbaar verlangen, hetzelfde heimelijke vuur, dezelfde diepe afgrond, dezelfde oneindige dorst naar geluk en vreugde en bezit zonder einde.' Ieder mens snakt uiteindelijk naar een grenzeloze liefde, naar een liefde die voor hem het leven waard maakt en die hem doet voelen dat hij uniek is (...)

(51) Het verlangen bestaat erin dat wij midden in het gewoel van deze tijd leven, maar hier geen thuis hebben. Ons 'te huis' is ergens anders, in God.

(52) Onze tijd is een tijd van desillusie. De desillusie toont zich in scepsis en cynisme. De visioenen zijn vervlogen. Wij wantrouwen grote woorden. Voor velen is het verlangen niets anders dan een fata morgana. In de postmoderne tijd leven wij zonder illusies. Er bestaat nog alleen 'post', 'na', geen hopen en verlangen, en geen 'pre', geen 'vooruit', dat tot het wezen van het verlangen behoort. Maar ook in deze postmoderne gedesilluseerde tijd blijft de mens verlangen. We hoeven maar om ons heen te kijken, en we herkennen zijn verzwegen verlangens in de vele hits die het verlangen naar liefde uitzingen. We ontdekken zijn verzwegen verlangen in de begeerten en behoeften die de consumptie maatschappij opwekt en tracht te stillen. Verlangens worden nu gecommmercialiseerd. Ze verbergen zich achter de vele surrogaatbevredigingen. Of kijk maar eens hoe populair de geïllustreerde bladen zijn, die teren op het verlangen om aan de glamour van filmen sportsterren deel te hebben, of op de nieuwsgierigheid om alles over koningshuizen te weten. Men zou zelf koning of prinses willen zijn (...)

(53) Vooral onder de begeerte verbergt ons verlangen zich tegenwoordig. Begeerte is altijd verdrongen verlangen. In de begeerte zoek ik eigenlijk dat waarnaar ik in de diepte van mijn hart hunker. Maar ik geef dat verlangen, die hunkering niet toe. In de begeerte zou ik mijn verlangen willen overslaan en direct nemen wat ik verlang. Begeerte maakt afhankelijk en ziek. Ik zoek niet verder. Ik begeef me in een afhankelijkheid die mij schijnbaar geeft wat ik verlang. Ik krijg nooit wat ik verlang.

Begeerte is tegenwoordig een volksziekte, niet alleen de alcohol- of drugsverslaving, maar ook gokverslaving, werkzucht, relatiezucht, zucht naar erkenning en naar aandacht. Als wij op de bodem van onze begeerte het verlangen ontdekken, dan kan alles ons naar God verwijzen en alles ons tot een plaats van Godservaring worden. Maar hoe? Een weg zou kunnen zijn dat wij onze begeerte niet veroordelen, maar ons de vraag stellen wat we in de diepte van ons hart eigenlijk zoeken (...)

(54) Wat verlang ik als ik niet van mijn werk kan loskomen? Ik bedek de leegte die zou ontstaan als ik niets meer te doen had. Ik ben op de vlucht voor mijzelf. Ik kan het bij mezelf niet uithouden. Ik kan het niet verdragen in de stilte met mezelf en mijn waarheid alleen te zijn. Of ik hunker naar erkenning. Daarom presteer ik steeds maar meer, opdat men niet om mij heen kan. Of ik hunker naar een relatie, om te ervaren dat ik het beminnen waard ben. Ik wil onvoorwaardelijk aangenomen worden, mezelf kunnen aannemen en beminnen.

In plaats van tegen mijn begeerte tekeer te gaan, moet ik mijn aandacht naar binnen richten en daar het verborgen verlangen ontdekken. Dan zal de begeerte langzaam veranderen in verlangen. Een frontale strijd tegen mijn begeerte zal ik steeds verliezen. Als ik de begeerte voor een tijdje op de vlucht drijf, zal deze des te sterker terugkeren. In plaats van de begeerte te bestrijden moet ik er aandacht aan besteden en proberen in te zien waar ik van afhankelijk ben. En ik moet mijn begeerte tot in het einde overdenken. Hunker ik niet naar meer? Hunker ik niet naar een heel andere werkelijkheid, naar de werkelijkheid van de geest? (...) We zullen onze begeerte alleen maar overwinnen als we die weer in verlangen veranderen.

Voor Augustinus is het verlangen de bestaansreden van de mens. In de grond hunkert ieder mens naar God, naar geborgenheid, naar liefde, naar een echt thuis, naar echtheid en vrijheid. God zelf heeft ons dat verlangen naar eeuwige gemeenschap met Hem in het hart gelegd. Of wij het willen of niet, in alles waar wij hartstochtelijk naar zoeken, hunkeren we uiteindelijk naar God.

(56) Als we met alle kracht uit zijn op rijkdom, zal het bezit ons verlangen toch niet vervullen. In de zoektocht naar rijkdom zit het verlangen naar rust: dat we eindelijk tot rust kunnen komen. Maar het fatale is dat het bezit ons bezeten maakt, dat het ons nog meer tot onrust drijft.

Als wij naar succes streven, dan steekt daar het verlangen achter waardevol te zijn. Maar tegelijk weten wij dat geen enkel succes ons verlangen kan stillen. Wij ervaren onze goddelijke waarde pas in God.

Ieder mens hunkert er in de grond naar bemind te worden en zelf te beminnen. We hoeven maar in de krant te kijken om te zien hoeveel van zulke verlangens onbevredigd blijven of in eenzaamheid en verwijfeling eindigen. Maar toch steekt in elke kleine liefde, ook in de totaal seksuele liefde, het verlangen naar God.

We kennen allen het beroemde woord van Augustinus: 'Onrustig is ons hart, tot het rust vindt in U, mijn God.' De mens is vervuld van een onstilbare honger naar God, naar het absolute thuis zijn, naar geborgenheid, naar het verloren paradijs. Ook wanneer, van buitenaf gezien, het menselijke verlangen op andere doelen is gericht, is het laatste doel altijd God. Zelfs bij mensen die zich van God hebben afgewend, klopt een verlangen naar meer, naar de totaal andere, naar de enige die genoeg is. Wanneer wij onze wensen en verlangens tot het einde toe overdenken, zullen we stoten op het verlangen naar meer, naar het geheim, naar wat ons te boven gaat en groter is dan wij, tenslotte dus op het verlangen naar God.

Augustinus kan van zichzelf zeggen: 'Ik geloof niet dat ik iets kan vinden waarnaar ik zo hunker als naar God.' Hij heeft zijn leven lang gezocht. Hij heeft zijn geluk eerst in de relatie met een vrouw gezocht, toen in de filosofie, in de wetenschap, in het succes, in de vriendschap. En hij kwam tot de conclusie dat de laatste motor van zijn zoeken God was. Pas toen hij God gevonden had, kwam zijn hart tot rust.

(57) Mensen die alles bereikt hebben waar ze naar verlangden, worden vaak overvallen door een gevoel van innerlijke leegte. Iemand mag tot voetballer van het jaar worden uitgeroepen, een ander cum laude promoveren, het hart van de perfecte partner veroverd hebben of zoveel geld verdienen dat hij of zij de altijd al nagestreefde levensstijl kan financieren - maar te midden van al die overvloed blijft de innerlijke leegte, en het verlangen naar iets heel anders wordt zelfs nog groter. Niets op aarde, geen succes, geen geliefd mens, kan onze innerlijke onrust tot rust brengen (...)

Met het eigen verlangen in aanraking komen is niet van de realiteit van ons leven weglopen. Integendeel, als wij zien dat er in ons een verlangen naar God is, naar iets wat wereldoverstijgend is, dan kunnen wij ons verzoenen met de vaak zo banale werkelijkheid van ons bestaan. Dan zijn wij niet ontgoocheld omdat de door ons geliefde mens ons diepste verlangen naar absolute liefde niet kan vervullen. Dan zullen wij van onze huwelijkspartner geen verwachtingen hebben die eigenlijk alleen God kan vervullen.

(58) Ik maak steeds weer mensen mee die van de mens die ze liefhebben verwachten dat hij hen geneest, dat hij hen verlost en bevrijdt en hun leven een ultieme zin geeft. Dat zijn echter verwachtingen die geen mens kan vervullen. Het verlangen relativeert onze verwachtingen als wij erin berusten dat het niet door mensen vervuld kan worden. Zo helpt het verlangen ons om menselijk met elkaar om te gaan, de mens te laten zoals hij is, in plaats van hem steeds met God te vergelijken, aan wie hij nooit gelijk kan zijn.

Ontgoochelingen horen bij ons leven. Onze familie ontgoochelt ons, ons beroep ontgoochelt ons. We zijn ontgoocheld in onszelf. We hebben ons illusies gemaakt over onszelf en de anderen. We hebben ons vergist. Dat toegeven kan pijnlijk zijn. En velen ontwijken liever dat pijnlijke inzicht, maar dan zijn ze op de vlucht voor zichzelf. Zo komen ze nooit tot rust. Als wij ons van ons verlangen bewust zijn, kunnen wij ons ermee verzoenen dat ons werk niet aan onze verwachtingen beantwoordt. Dan aanvaardden wij onszelf en nemen de fouten en zwakheden erbij. We hoeven immers niet met onze wensen overeen te komen. Ons verlangen gaat boven ons werk en boven onszelf uit. Het richt zich op God.

God alleen kan ons verlangen vervullen. Het verlangen relativiseert alles wat wij hier doen. Daardoor bevrijdt het ons van ons krampachtige streven naar steeds meer succes en erkenning. Het bevrijdt ons van de druk waaronder wij onszelf vaak zetten. Ik merk bij veel mensen dat ze niet bij zichzelf zijn, maar bij anderen, bij dat wat anderen van hen verwachten. En omdat ze denken dat ze die verwachtingen waar moeten maken, zetten zij zichzelf onder druk. Het verlangen brengt ons in contact met onszelf. Als ik mijn verlangen merk, dan ben ik in mijn hart. En dan hebben de anderen met hun verwachtingen geen macht over mij.

Het verlangen zorgt ervoor dat ik met berusting reageer op de ontgoochelingen van mijn leven. (59) Sterker nog: de ontgoocheling houdt je verlangen wakker en daardoor open naar God toe (...) Een groot hart heeft ook ruimte voor de mensen. Een groot hart veroordeelt niet. Het heeft het leven met zijn ontgoochelingen en desillusies ervaren en aanvaard. De ontgoochelingen zijn een springplank geworden naar de grote ruimte van God. Juist door zijn situatie eerlijk te aanvaarden, is in zo'n hart het verlangen naar God gegroeid.

Als ik mijn bevredigde en onbevredigde behoeften beschouw in het licht van het verlangen, kan alles een ervaren van God worden. De mens die mij liefheeft, wordt een verwijzing naar Gods liefde. Ik bespeur in zijn liefde iets van Gods oneindige liefde. Maar ik zal hem niet overvragen en aanspraak maken op zijn oneindige liefde. (60) Maar niet alleen zijn liefde, ook mijn ontgoocheling, dat hij me niet begrijpt of dat ik zijn liefde niet meer voel, kan de plek worden van een Godservaring. Want juist de ontgoocheling door mensen wijst me naar God. In plaats van te jammeren dat de ander zo hard is, kan ik door zijn hardheid mijn verlangen naar God verdiepen. Ik kan alleen maar echt met mensen samenleven, als ik niet in hen, maar in God mijn diepste grond zie. In mijn werk kan ik alleen maar goed omgaan met succes en mislukking als ik in God mijn laatste houvast vind. Van succes alleen kan ik niet leven. Ik moet vanuit een andere werkelijkheid leven. Als ik mijn leven van alledag beschouw in het licht van het verlangen, wordt alles een startplaats voor de sprong naar God. Ik spring niet over de dagelijkse realiteit heen, maar ik zie die als de plaats die mij steeds opnieuw naar God verwijst (...)

De mens is zijn verlangen. Ik maak vaak mensen mee die alles wat ze doen altijd in de schitterendste kleuren voorstellen. Vertellen ze van hun vakantie, dan was alles fantastisch. Hebben ze aan een cursus deelgenomen, dan was dat de diepste ervaring die ze ooit hebben gehad. Vaak koester ik dan de verdenking dat ze alles alleen maar in een zo mooi licht moeten stellen om hun ontgoocheling te verbergen. Eigenlijk is hun leven middelmatig. In de vakantie waren er veel misverstanden met de huwelijkspartner. Maar naar buiten wordt ermee gedweept. Men moet als het ware voor zichzelf bewijzen dat alles wat men doet goed is. Maar achter de façade ziet het er volkomen anders uit. (61) Het verlangen leert mij mijn leven eerlijk te zien. Ik moet niet overdrijven. Ik hoef anderen niet te bewijzen hoe diep mijn ervaringen zijn en wat voor reusachtige vooruitgang ik op mijn inwendige weg boek. Ik neem mij zoals ik ben, doorsnee, maar toch ook zoekend, worstelend, met en zonder succes, gevoelig en ongevoelig, diepzinnig en tegelijk oppervlakkig. Ik mag mijn leven zien zoals het is. Want mijn verlangen gaat boven dit leven uit. In het verlangen manipuleer ik niet. Het verlangen is er zonder meer. En alleen waar verlangen is, is echt leven. Alleen waar ik me met mijn verlangen identificeer, ben ik op het spoor van het leven.

Vaak stel ik mezelf de vraag: 'Wat is je diepste verlangen?' Als ik mezelf die vraag stel, valt al het krampachtige zoeken om mezelf beter te maken weg. Veel van wat mij anders hoofdbrekens bezorgt, wordt onbelangrijk. Ik kom in contact met mezelf, met mijn hart, met mijn eigen roeping. Wie ben ik eigenlijk? Wat is mijn zending? Welk spoor zou ik in deze wereld willen trekken? Wat vervult mijn verlangen? Uiteindelijk stoot ik dan altijd op God als doel van mijn verlangen.

Maar de vraag naar mijn diepste verlangen voert me niet alleen tot God, maar ook tot mijn oerpersoonlijke antwoord op Gods verlangen naar mij. God verlangt ernaar de mens lief te hebben. Als ik vraag naar mijn diepste verlangen, dan ontdek ik hoe ik op Gods verlangen naar mij, op Gods liefde voor mij zou willen antwoorden. Mijn diepste verlangen bestaat erin totaal doorlaatbaar te worden voor Gods liefde en goedheid, voor Gods barmhartigheid en mildheid, zonder vervalsingen door mijn egoïsme, zonder verduistering door mijn eigen behoeften aan erkenning en succes.

(62) Hoe kunnen we met ons verlangen in contact treden? Via de ene weg bekijken we ons leven en ontdekken we achter alles wat we zien het verlangen dat leeft in onze begeerten, verlangens, hartstochten, behoeften, wensen en hoop. Alles wat we beleven tot het einde doordenken, tot in de grond gaan: dat is de ene weg naar God. De andere weg loopt door het gebed. Volgens Augustinus heeft het gebed de taak ons verlangen op te wekken. Als wij in het Onze Vader bidden 'Uw rijk kome', dan betekent dat niet zegt Augustinus dat wij God moeten smeken dat Hij eindelijk zijn rijk laat komen, maar dat wij in ons het verlangen naar dat rijk aanwakkeren. De psalmen zijn voor Augustinus liederen van verlangen. Door ze te zingen groeit in ons het verlangen naar het ware thuis komen bij God (...) (63) Het komt er daarbij niet op aan elk woord met aandacht te zingen. Dan zou ik immers bij het nadenken over de woorden blijven stilstaan. De talrijke woorden moeten eerder mijn verlangen naar God wekken en versterken. Dat geldt alleen voor psalmwoorden die een verlangen uitdrukken, zoals Psalm 63: 'God, mijn God, naar U blijf ik zoeken, mijn ziel dorst van verlangen naar U; al wat ik ben smacht naar U in een troosteloos land, dor, zonder water.' Of Psalm 84, het lied van een pelgrim, uitkijkend naar de tempel: 'Hoe hartverrukkend uw woning, Heer der hemelse scharen; mijn ziel vergaat van verlangen naar de voorhoven des Heren.' Alle woorden moeten ons verlangen naar God verdiepen. Voor het Oude Testament is de vrome degene die met heel zijn hart naar God verlangt. Zo heet het bij Jesaja: 'Iedere nacht verlang ik naar U, ik hunker naar U met heel mijn ziel' (Jesaja 26,9).

Voor Augustinus heeft het gebed niet alleen de functie ons verlangen naar God aan te wakkeren. Het verlangen is al gebed. De monniken in de oude kerk wilden de aanwijzing volgen van de apostel Paulus in de brief aan de Tessalonicenzen: 'Bidt zonder ophouden' (1 Tess.5,17). Augustinus meent nu dat wij niet zonder ophouden met de mond kunnen bidden. (64) De enige weg om zonder onderbreking te bidden, is het verlangen. Zo zegt Augustinus bij het psalmvers 'Voor U is al mijn verlangen': 'Uw verlangen is uw gebed. En als het voortdurend verlangen is, dan is het ook een voortdurend gebed... Als je je bidden niet onderbreken wilt, onderbreek dan niet je verlangen. Uw ononderbroken verlangen is uw ononderbroken (gebeds)stem.'

Bidden betekent dus: contact houden met het verlangen in ons hart, met het verlangen dat ons hier in den vreemde al met God verbindt. Voor Augustinus bestaat dat verlangen ook in de liefde. Daarom zegt hij: 'Je zwijgt als je ophoudt lief te hebben... Het koud worden van de liefde is het verstommen van het hart. Het branden van de liefde is het roepen van het hart.' Naar God verlangen betekent tegelijk: Hem liefhebben, zich in liefde naar Hem uitstrekken. Bidden is een uitdrukking van die liefde, en bidden wil tegelijk die liefde in mij verdiepen.

Bidden betekent voor mij steeds weer in contact komen met mijn diepste verlangen, dat in de grond van mijn hart al aanwezig is. Daarbij helpt het soms dat ik mijn handen voor de borst kruis. Dan wordt het warm in mij. Dan voel ik dat er in mij een verlangen is dat mij totaal mens maakt, het verlangen naar God, het verlangen naar de goddelijke liefde, die niet zo breekbaar is als onze menselijke liefde. Wanneer ik met dit verlangen in contact ben, dan voel ik me vrij. Dan wordt alles relatief, dan voel ik dat ik in mijn hart deze wereld overstijgt, dat mijn hart daar verankerd is 'waar de ware vreugden zijn', zoals het in een liturgisch gebed heet. Bidden betekent voor mij niet vooral veel woorden verliezen, maar me door de woorden van mijn gebed steeds weer herinneren dat ik hier beneden niet thuis ben, dat mijn thuis bij God is (...)

(65) In ons, zeggen de mystici, is er een ruimte waarin God woont. Het is de ruimte van de stilte, waar toe alleen God toegang heeft. Die ruimte is vrij van lawaaiige gedachten die anders ons leven bepalen, vrij van de verwachtingen en wensen van mensen om ons heen. Die ruimte is ook vrij van kwellende zelfverwijten, eigen tekorten, beschuldigingen van zichzelf. In die ruimte, waar God in ons woont, zijn we niet in de macht van de mensen. Daar kan niemand ons kwetsen. Daar zijn wij heel en intact. En daar, waar het geheim in ons woont, kunnen we bij onszelf thuis zijn. Wie bij zichzelf thuis is, kan overal thuis zijn ervaren, om hem heen ontstaat thuis zijn. Als wij in de stilte altijd op onszelf stoten, op onze problemen, op onze tekortkomingen, onze verdringingen, de complexen van onze psyche, dan zullen wij vroeg of laat wegllopen. Dat kan niemand uithouden: alleen met zichzelf geconfronteerd zijn. (66) Maar als ik weet dat onder al die verdringingen en verwondingen God in mij woont, dan kan ik het bij mezelf uithouden, dan ervaar ik in mezelf een ruimte waar ik thuis kan zijn, omdat het geheim zelf in mij woont.

(67) Het verlangen is de weerschijn van God in mijn ziel. Het is tegelijk de kracht die God in mijn hart roept. Zo bidt Augustinus: 'Ik roep U in mijn ziel, die door U bereid wordt om U op te nemen door het verlangen dat U haar inblaast.' God schonk mij het verlangen, opdat ik niet zou ophouden naar Hem te zoeken, maar ook opdat ik Hem daarin zou ervaren. In het verlangen heb ik geen duidelijk Godsbeeld voor ogen. Maar als ik met mijn verlangen in contact ben, dan voel ik dat in mijn verlangen God in mij is, dat daar in mij een geheim is dat mij overstijgt, dat ik in mijn verlangen al tot in God reik.

Ik ben zelf de eigenlijke plaats van de Godservaring. Doordat ik luisterend peil in de grond van mijn hart en daar het verlangen ontdek, ervaar ik diep in mijn binnenste God, die in mij woont en die zich in mijn ziel steeds weer laat voelen door het verlangen dat in me opstijgt.